

TEMA

UNDER HJELMENE Nr. 1/2021

SIKKERHEDSKULTUR

Sikker adfærd eller risiko-adfærd?

Der er ingen tvivl om, at vi alle sammen gerne vil komme hjem fra arbejde uden skrammer, brækkede lemmer og det, som er værre. Der er heller ingen, som vil blinke ret mange gange, før de svarer på spørgsmålet om, hvorvidt de helst vil arbejde på en byggeplads, hvor man gerne vil fremme sikker adfærd frem for risiko-adfærd. Det er jo nemt at svare på.

Sikkerhedskultur handler om at arbejde aktivt med sikker adfærd. Og det er noget, som skabes i et samarbejde mellem ledelse og medarbejdere i virksomheden blandt andet ved inddragelse af Arbejds miljøorganisationen (AMO) – og god planlægning. Alle har en rolle at spille, og alle skal bidrage. Det betyder, at alle skal tage ejerskab for det gode arbejdsmiljø ved at gøre tingene sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarligt, at man lader være med at bryde reglerne, og at man skal sige stop, når man opdager en muligt farlig situation. Det betyder også, at man tager ved lære af alle nærved-hændelser ved at ændre sin adfærd, og at man altid deler sin viden med andre. Hvis man hele tiden arbejder i den retning, udvikler man sin sikkerhedskultur – og det er nøjagtigt det, som temaet i denne udgave af Under Hjelmen handler om.

AF MORTEN BROE BICHEL

Læs mere
her i
TEMA'et

Hjælper personlige værnemidler på adfærden?

På de fleste store byggepladser møder man ved indgangen et skilt om påbudte værnemidler, som man skal have på for at færdes på pladsen. Men hvor der tidligere kun var krav om hjelm og værnefodtøj, er skiltet nu tit udvidet med krav om øjenværn, synlighedsvest, handsker og hagerem til hjelmen. Men er der ikke noget om, at personlige værnemidler er sidste udvej?

Forebyggelse før værnemidler

Det grundlæggende princip i reglerne om arbejdets udførelse er, at man skal planlægge arbejdet så farefrit som muligt. Man skal vælge de mindst farlige arbejdsmetoder, de mindst farlige kemikalier, de mindst støjende processer osv. Man skal også planlægge sådan, at ingen andre unødigt generes af andres støv, støj eller byrder der løftes henover en.

Reglerne siger også, at sikkerhedsforanstaltninger skal være kollektive, som fx rækværker, i modsætning til den individuelle faldsikring. Disse principper fremgår af det, der kaldes

”forebyggelsestrappen” (se illustrationen). Man starter oppefra.

Dur det så ikke

De steder, hvor der kræves personlige værnemidler uanset om der er fare eller ej, påstås det, at det skærper opmærksomheden på arbejdsmiljøet. På den måde kan det siges at gavne. På den anden side siger kritikerne, at det kan sløve opmærksomheden, for nu har man det jo hele tiden på, og i visse tilfælde generer værnemidlerne.

Kan værnemidler være en strategi

Under Hjelmen skal ikke afgøre

Organisatoriske foranstaltninger

Personlig beskyttelse

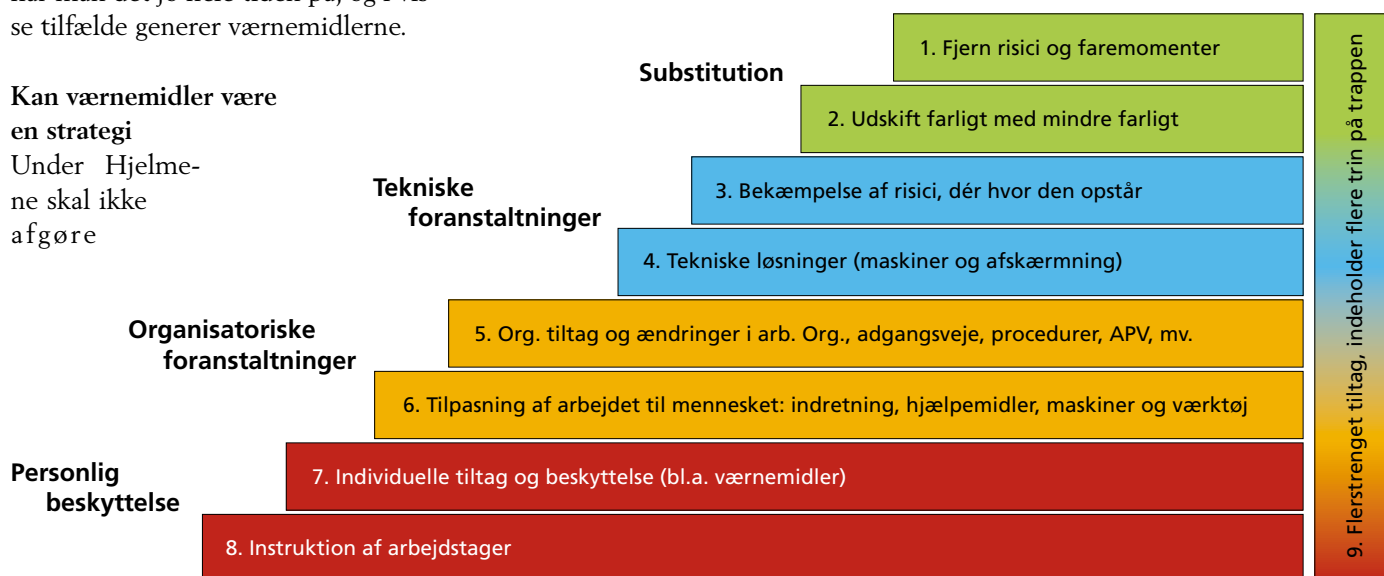
hvad der er rigtigt eller forkert. En ting er dog sikkert, man skal gøre alt for at undgå farlige situationer, farlige materialer osv., uanset om man har udstyret de ansatte med diverse værnemidler eller ej.

Man kan ikke nøjes med værnemidlerne. God planlægning, godt samarbejde og effektiv opfølgning er værktøjer til at opnå et godt og højt sikkerhedsniveau.

Ledelsen viser vejen

Hvis arbejdsmiljøet tages alvorligt helt fra den øverste ledelse, helt fra byggepladsen starter og i hele byggeperioden, så er der gode chancer for, at alle ned igennem kæderne også tager det alvorligt. Ledelsen skal vise vejen, så der er større sandsynlighed for, at de ansatte følger trop.

AF FLEMMING HANSEN

Kilde: NFA

**SIG FRA –
SIG STOP
- og sig til**

Dette simple lille budskab har der i mange år været enighed om, i det forum, der samler alle byggeriets parter om arbejdsmiljø, nemlig Branchefællesskabet for Arbejdsmiljø i Bygge & Anlæg, BFA-BA. Formålet er at undgå de arbejdsulykker og andre skader, som man faktisk kan se, inden de sker.

De ansatte skal sige fra

Budskabet er, at de ansatte skal sige fra, hvis de kan se, at en opgave, de skal til at udføre, indebærer fare. Det kan være fare for en ulykke, altså sikkerheden, eller det kan være fare for sundheden, fx tunge løft uden hjælpemidler eller noget farlig kemi. Man skal altså sige fra, så der ikke sker skade, og det bakker arbejdsgiversiden op om.

Arbejdsgiverne skal sige stop

Budskabet til arbejdsgiverne er, at de skal sige stop, hvis de ser en ansat være på vej til at udføre en opgave i strid med sikkerhedsreglerne og dermed med risiko for fare. Måske kender den ansatte ikke reglerne i den konkrete situation, eller måske mener den ansatte ikke, det er farligt. Det kan også være i et misforstået forsøg på ikke at være for besværlig.

Sig til

Når man har opdaget et problem, er det ikke nok bare at sige fra eller sige stop. Man skal sige til, så problemet kan løses. Det vil sige, at de personer, der kan gøre noget ved problemet, skal have besked. Så sig fra, sig stop og sig til.

Risikable situationer skal undgås

Risikable situationer kan i værste fald føre til ulykker og andre arbejdsskader. De kan også føre til påbud og bøder fra Arbejdstilsynet, hvis de lige skulle komme forbi. Så det gavner ikke nogen at arbejde med risici. Først og fremmest skal man jo kende reglerne, ellers er det jo svært at overholde dem. Når man så kender dem, skal de overholdes. Reglerne er sjældent trossede, men er lavet for at beskytte os, og for at beskytte samfundet for unødige udgifter til hospitalsregninger, erstatninger, revalidering osv. Så SIG FRA, SIG STOP og SIG TIL.

AF FLEMMING HANSEN

Skan koden og læs udgivelse "Sig fra! Sig stop".

En personlig beretning om sikkerhedskulturen

Jeg hedder Lars og er udlært murersvend i 1992. Jeg har i mit arbejdsliv mødt mange forskellige tilgange til sikkerhedskulturen.

I mine første år som murer var det ikke særlig tit at vi snakkede, om arbejdsmiljø og kulturen i det. Det var faktisk de ældre murersvende, der var mest aktive med at holde øje og sikre sig, at der ikke var nogen, der kom til skade. Tekniske hjælpemidler var heller ikke noget, der var særlig meget af.

Ny start
I starten af det nye årtusind kom jeg til et meget stort murerfirma. På

samme tidspunkt sad jeg også i Byggegruppens miljøudvalg, hvor vi arbejdede med mange ting for at forbedre arbejdsmiljøet på byggepladserne. Fx var vi på sikkerhedspatroljer, hvor vi besøgte byggepladser og snakkede med de forskellige håndværkere. Alt sammen om de problemer de evt. havde, så vi kunne få løst dem.

I murerfirmaet var tingene meget anderledes, end jeg havde prøvet før. Heldigvis for det, for der var stadig mange steder, hvor der var store problemer med arbejdsmiljøet. Jeg var med i firmaets sikkerhedsorganisation, hvor vi tog på rundring på vores egne byggepladser. Der mødte vi mange andre firmaer med en helt

anden sikkerhedskultur, end vi selv var vant til.

Det kunne fx være det med hjelm og værnemidler. Men især masker og høreværn var et kæmpe problem.

Større krav

Det, der er meget vigtigt i mine øjne, er en synlig ledelse og et godt samarbejde imellem Arbejdsmiljøorganisationen (AMO) og ledelsen. Ingen må være i tvivl om firmaets sikkerhedskultur. Vi har også prøvet, da vi skulle arbejde i metrobyggeriet, at møde strengere og mange flere tiltag for arbejdsmiljøet, end vi har været vant til. Det var da bestemt en stor udfordring for mange af os.

FÅ
LÆST
OP

Nu og i fremtiden

I de sidste 4 år har jeg så været i et murerfirma, der har omkring 30-35 mand ansat. Her er jeg også arbejdsmiljørepræsentant (AMR) og bliver støttet rigtig meget af min mester, som også er med på, at arbejdsmiljø og kulturen er meget vigtigt. Jeg glæder mig til forsat at kæmpe for et bedre arbejdsmiljø for alle håndværkere og alle de andre. Kun ved at vi sammen hjælper hinanden, kan vi blive endnu bedre og undgå nogle af alle de ulykker der sker rundt i Danmark.

AF LARS KJØLLER-BLOCK

Flere voxpops om sikkerhedskultur

Medlem af Under Hjelmenes redaktion og arbejdsmiljøleder i Enemærke og Petersen a/s, Brian Frederik Dravnfeldt, har stillet nogle kolleger de samme spørgsmål om sikkerhedskultur, som også blev besvaret på side 4, avisens DeBatman. Her har du svarene:

VOXPOP

Tømrer Christian Frederiksen

Hvad betyder det for dig, at der er regler, som er med til at forebygge ulykker?

Jeg kan føle mig mere sikker, i det jeg laver, ved at holde de regler, der nu engang er for den pågældende opgave, jeg skal i gang med. Og det er for at passe på mig, at der er de regler.

Hvad er det der gør, at du følger reglerne?

Det er, at jeg tænker, at de regler er lavet for min skyld, og for at passe på mig, og for dem jeg skal hjem til. Og reglerne er jo til for en årsag. Vi går med nogle farlige ting og farlige maskiner, og der kan være langt ned. Der kan være mange ting, der gør, at der er nogle regler omkring den opgave, vi laver.

Hvad kan – modsat – få dig til IKKE at følge reglerne?

Det er et svært spørgsmål. Hvis jeg ikke skulle følge reglerne, så er det, hvis reglen måske ikke giver mig nogen mening, i den opgave jeg står med. Jeg ville overveje reglen, inden jeg ville bryde den og tænke mig rigtig rigtigt godt om. Jeg kan dog ikke rigtig se, hvad der direkte skulle få mig til at bryde en regel.

Tømrer Tommy Lund

Hvad betyder det for dig, at der er regler, som er med til at forebygge ulykker?

Det betyder, at jeg kører trygt på arbejde. Det giver mig også en retningslinje for at lave de ting, jeg gør på mit arbejde.

Hvad er det der gør, at du følger reglerne?

Oftentimes er reglerne med til at gøre vores arbejde mere struktureret, og hvis de bliver fulgt, så ved vi, hvilken vej vi skal gå. Hvis vi skal til at opfinde en masse ting selv, med hensyn til sikkerheden, så får vi lige pludselig nogle andre ting at tænke på.

Hvad kan – modsat – få dig til IKKE at følge reglerne?

Det kan jo være, hvis man skal op på et tag, hvor der ikke er skærmet ordentlig af for eksempel. Så holder man sig væk fra kanten i tilfælde af, at man skal op og hente noget, der kan blæse ned. Det er jo det der med også at tænke lidt selv en gang imellem.

Tømrer Simon De Fries

Hvad betyder det for dig, at der er regler, som er med til at forebygge ulykker?

Det betyder en stor del for mig, at der er regler, og at folk skal følge samme regler. Der er ikke nogen, der vil ende i en ulykke.

Hvad er det der gør, at du følger reglerne?

Det er jo selvfølgelig, at man ikke vil have, at der sker noget med nogen. Vi har jo alle sammen familie, vi skal hjem til.

Hvad kan – modsat – få dig til IKKE at følge reglerne?

Som eksempel, hvis man går forbi et sted, hvor der er afspærret, og man går under rækværket. Det kan nogle gange være fordi, der er manglende information eller måske tit fordi, at man snakker forbi hinanden.

Bæredygtighed og sikkerhedskultur spiller sammen:

Styr på arbejdsmiljøet - fra start til slut

Som bygherre har PensionDanmark været hurtige til at tage certificeringsordningen for bæredygtighed i byggeriet, DGNB, til sig. Alle byggerier certificeres i dag til mindst GULD, det næsthøjeste niveau. Der er altså fokus på bæredygtighed, når selskabet opfører nye ejendomme, og det smitter også positivt af på arbejdsmiljøet. Der bliver simpelthen rykket ved sikkerhedskulturen.

Bæredygtighed i byggeriet handler om mange forskellige ting. Det handler naturligvis om valget af materialer, energiforbrug og miljøbelastninger. Alt sammen noget som er med til at sikre byggeriets kvalitet, reducere omkostningerne til vedligehold og fremme brugernes eller beboernes sundhed og livskvalitet. Men samtidig sikrer opmærksomheden på de samme parametre for bæredygtighed også, at arbejdsmiljøet for de ansatte, som arbejder med at opføre byggeriet, er markant bedre.

Under Hjelmene har talt med projektdirektør i PensionDanmark, Jens Breinholt. Vi har bedt ham om at komme med en række eksempler på, hvordan DGNB-systemet er med til at påvirke forholdene for de timelønnede, som arbejder på PensionDanmarks byggerier. I de bokse, der er her på opslaget, kan du se, hvordan Jens Breinholt ser sammenhængen mellem de sociale og tekniske kriterier, der er i DGNB-systemet og de arbejdsmiljøfordele, som medarbejderne oplever i byggefasen. Altså kort sagt: Hvordan tidlig bæredygtighedsfokus i projekteringen kan udlæses i bedre arbejdsmiljø.

PensionDanmark har endnu ikke lavet egentlige analyser, som dokumenterer sammenhængen mellem DGNB-certificeringen af deres byggerier og sikkerhedskulturen. Men det er i gang, fortæller Jens Breinholt. Allerede nu og over de kommende par år vil medarbejderne hos entreprenørerne nemlig blive bedt om at vurdere, hvordan de ser afsmitningen mellem bæredygtighed og arbejdsmiljø, ligesom der vil blive udarbejdet sammenlignelig statistik over eventuelle hændelser og fravær, som forekommer på PensionDanmarks byggerier.

Det bliver spændende at følge med i de ting, som PensionDanmark finder ud af. Øvelsen vil ikke bare kunne dokumentere sammenhængen mellem tidlig indsats og fokus i projekteringen og arbejdsmiljøet under selve byggefasen. Den vil formentlig også kunne give et fingerpeg om, hvor stor effekten egentlig er.

AF MORTEN BROE BICHEL

Lærlinge:

PensionDanmark ønsker at bidrage til uddannelse indenfor håndværksfagene ved at stille krav om lærlinge på byggerierne.

Overenskomster:

PensionDanmark stiller krav om ordnede forhold på deres pladser, og om at alle håndværkere skal kunne identificeres med navneskilt påført arbejdsgivers CVR-nummer. Alle firmaer beskæftiget på pladserne kontrolleres, og ingen får kontrakt eller adgang, uden at de har overenskomstforhold m.m. i orden.

DGNB

DGNB står for Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen og er en frivillig certificeringsordning inden for bæredygtigt byggeri. Bæredygtigt byggeri er en betegnelse for byggeri, der lever op til FN's kriterier for bæredygtighed i miljømæssig, økonomisk og social forstand.

LEAN:

PensionDanmark stiller krav om, at der både i projektering og udførelse benyttes LEAN. LEAN i udførelsen handler om at involvere håndværkerne, og det fører til reduktion af arbejdsskader/-ulykker og nedslidning.

Opstartsmøder:

PensionDanmark holder altid tidligt i udførelsen på byggepladserne dialogmøder med alle fagforbundene og vores entreprenører med henblik på et godt og tillidsfuldt forhold mellem entreprenører og fagforbund. Møderne er værdsat af fagforbundene og en stor succes i forhold til udveksling af erfaringer.

Kemi:

PensionDanmark stiller via DGNB-certificering og deres Bæredygtighedsprogram krav om, at alle materialer skal overholde mindst kvalitetstrin 3, hvilket sikrer, at der kun er et minimum af skadelige stoffer eller slet ingen. Det er en prioritet for PensionDanmark, at hverken håndværkerne eller slutbrugerne udsættes for unødvendig kemi. Mindre kemi i produktionen påvirker håndværkernes kemiske arbejdsmiljø positivt samt skåner miljø og klima for unødige kemiske belastninger.